

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Автор на дисертационния труд: СТЕФАН ТОДОРОВ ДРАГОСТИНОВ

Тема на дисертационния труд: ПОЛИТЕМПНИ – ВРЕМЕ И ПРОСТРАНСТВА

Изготвил становището: проф. Георги Фотев Георгиев, доктор на науките

Настоящата публична защита на дисертационния труд ПОЛИТЕМПНИ – ВРЕМЕ И ПРОСТРАНСТВА за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ (по „музикално и танцово изкуство“) на СТЕФАН ТОДОРОВ ДРАГОСТИНОВ е необичаен и уникален казус. Дисертантът е почетен професор на НБУ, бележит композитор получил заслужено признание у нас и в чужбина, автор на емблематични политемпни музикални творби. Вероятно в бъдеще ще има дисертационни трудове върху музикалното творчество, в т.ч. неговите политемпни музикални творби на Стефан Драгостинов. Нямам как до не се отдели специално внимание на уникалността на казуса. Дисертационният труд надхвърля завишените изисквания за присъждане на исканата образователната и научна степен „доктор“, но в същото време няма достатъчни основания с оглед на академичния канон и повелите на научния законодател да се присъди най-високата научна степен „доктор на науките“. Поради ограничения обем на Становището не мога да разисквам този въпрос.

Съобразно стандартните изисквания е необходимо на първо място да се вземе отношение по въпроса за актуалността на темата и основния проблема на оценявания дисертационен труд. Политемпията в музиката е фундаментален по своята значимост и несекващо актуален проблем пред музикологията. Дисертантът се занимава пространно с темата политемпия изобщо, за да фокусира вниманието специално върху определението на музикалната политемпия в процесуално-историческа перспектива (история на музиката от древността до късно-модерната епоха). Драгостинов определя изследването си като теоретичен анализ и осмисляне на музикалните практики (исторически и типологични музикални реалии), които включват многообразните взаимоотношения на едновременно протичащи няколко звукови пласта в едно музикално

произведение. Политемпията в музиката е „симултантно, едновременно движение на две, три или повече разнолики темпови линии“.

По правило тематизирането и проблематизирането на феномените се извършва по-късно и не рядко много по-късно от тяхното възникване и историческо развитие. Дисертантът дава, макар схематично, отговор на въпроса защо едва в късно модерната епоха настъпва интензивната тематизация и проблематизация на политемпната музика. Дисертацията хвърля ценни предизвикателства, които не мога да бъда подминати.

Времето е фундаменталната структура на битието на музиката изобщо. Това отличава музиката, която е безпредметна, радикално от всички други изкуства. Впрочем времето превръща въпроса за битието на музиката в главоломно труден и като че ли неразрешим. Въпросът е висящ в онтологията на музиката в лицето на мислители като Етиен Жилсон и др. Трябва да се отиде по-нататък от определението на музикалното време в разбирането на Драгостинов и много други теоретици на политемпията в музиката. Необходимо е достатъчно ясно разграничение между „времето като число на битието“ (Аристотел) и музикалното време. Математическото (физическото, формалното, часовниковото) време е универсално и абсолютно в смисъла на Нютон и в такъв смисъл, естествено, има отношение към музикалното време, но музикалното време е качествено и различно, както е различно от биологичното, психичното, социалното и др. разновидности на времето (Тези въпроси са разработени в мои трудове). Остава открит въпроса за политемпията в музиката в светлината на множествеността на времето. Дисертантът има догадки, които се надявам той или неговите последователи в бъдеще да разработят. Драгостинов казва, че XX век преживява две катастрофални световни войни, огромно перманентно напрежение между две диаметрално-противоположни световни политически системи, противостоящи военни блокове – до падането на Берлинската стена през 1989 година. Той добавя, че съвременната музика изминава дълъг път на колосални натрупвания. Възникват нови художествено-естетически програми като импресионизъм, експресионизъм, неокласицизъм, минимализъм, примитивизъм, нова простота (нем., *Neue Einfachheit*), постмодернизъм; нови технологични платформи като додекафония, алеаторика, пуантилизъм, нови методи и технологични похвати в реализацията на полиметрични и политемпични звукови структури и т.н. По аналогичен

начин стоят въпросите с пространството, което е също множествено и музикалното пространство не се свежда до физическото пространство. Те става въпрос за метафори.

Ключово понятие в теоретичната разработка на дисертанта е контролирана политемпия (Controlled polytempo). Това понятие повдига редица и много интересни въпроси, които не се отнасят само до това, което се нарича музикални техники в най-широкия смисъл на този кардинален термин в музикологията и музикалните практики. Дисертантът декларира, че методът на контролирана политемпия „творчески кореспондира“ с най-широки технологични, стилистични и естетически пространства. Има се предвид „еволюционното развитие на музиката“ „от времето на ранния барок, класицизма, романтизма и импресионизма до съвременните стилистични посоки и течения от монодията, хомофонията, полифонията и хармонията до естетико-технологичните средства в музиката на изминалия 20 век – додекафония, поантилизъм, алеаторика и т.н.“. Визията е многоизмерна, но остава в декларативен план, което само по себе си не е недъг, но не прави коментара ненужен. С оглед на икономия на място и време коментар ще направя след и във връзка с приносите в дисертационния труд.

Изискваната от научния законодател Самооценка за научните приноси в дисертационния труд е изисквана и бих казал безупречна. Формулираните приноси се съдържат в дисертационния труд и не е трудно да се разпознаят в обемистия и методично структуриран текст. Би могло да се добавят още действителни и значими приноси, но с оглед на еднозначното позитивно заключение, това не е необходимо. Почти всички приноси и изследователски постижения се отнасят към класа на диференцираните и специализирани поддисциплини на съвременната комплексна наука за музиката или както се казва още музикознанието, обърнати към развитите и ускорено развиващи се и обновяващи се музикални техники и технологии, както с оглед композирането, така и с оглед обучението, изпълнението и разпространението на музиката. За краткост и конкретност насочвам вниманието към един от дефинираните и наистина значим приноси: „Представени са технологичните параметри и подробно описание на апаратурата ФОТОПОЛИМЕТРОНОМ, обезпечаваща перманентно подаване на политемпова информация пред изпълнители или диригенти, музициращи в различни темпа“. И още един емблематичен принос: „Въведени са нови творческо-технологични понятия и термини – непознати и неизползвани досега в научната литература и

музикознанието – които са в обсега и параметрите на съвременните технологични принципи на метода Контролирана политемпия и апаратурата Фотополиметроном, а именно: Графичен символ Семафор; Светлинен темпови индикатор; Политемпичен Период; Главен общ вертикал; Централен общ вертикал; Политемпично Ветрило; Интегрална Политемпова Инсталация“.

Всяка наука се развива по пътя на вътрешна дисциплинарна диференциация и специализация. Това е неумолим закон на развитието на научното знание изобщо. В перспективата на моята теория на не-линейното развитие възниква много тежък проблем пред музикологията, която в историческото начало се отъждествява с музиката като специфичен логос. Казано реторически и разбираемо за всички: Какъв е смисъла на диференцираните музикологически дисциплинарни знания? Не е ли изгубен смисъла на музиката. В пост-постмодерната музика, респективно изкуства се заявява: „изкуство е , това, което аз предлагам за изкуството“, „музика е това, което аз казвам, че е музика“ (Кейдж, Къуел и др.).

Посочените научни публикации по темата на дисертацията са повече от достатъчни. Препоръчвам дисертационния труд да бъде публикуван.

Заклучение: На основата на изключителните приноси в дисертационния труд и значимостта целия труд ще гласувам без никакви колебания със „Да“ за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ (по „музикално и танцово изкуство“) на Стефан Тодоров Драгостинов. Препоръчам на членовете на научното жури да гласуват също с „Да“.

Август-септември 2023 г.

Подпис:

Проф. Георги Фотев, д.н.